



**Kraków
dla równości**

OPRACOWANO: NINA GABRYŚ-JANOWSKA



EDUKACJA RÓWNOŚCIOWA

ZESPÓŁ AUTORÓW I AUTOREK POD PRZEWODNICTWEM URSZULI MAJCHER-LEGAWIEC W PRZYSTĘPNY I ZORIENTOWANY PRAKTYCZNIE SPOSÓB PRZEDSTAWIA M.IN. TAKIE ZAGADNIENIA JAK WIELOKULTUROWOŚĆ W SZKOLE, NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, NEURORÓŻNORODNOŚĆ, ORIENTACJA SEKSUALNA I TOŻSAMOŚĆ PŁCIOWA, STEREOTYPY, ZDROWIE PSYCHICZNE, REZYLIENCJA I SPOSOBY JEJ BUDOWANIA, MOWA NIENAWIŚCI I POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA, BULLYING, CYBERBULLYING I PRZEMOC W RELACJACH ORAZ DZIECKO I RODZINA W SYSTEMIE PRAWA.

PORADNIK DLA NAUCZYCIELI PT. „EDUKACJA DLA RÓWNOŚCI” POD REDAKCJĄ URSZULI MAJCHERLEGAWIEC BĘDZIE DLA NAUCZYCIELI NIEZASTĄPIONYM ŹRÓDŁEM WIEDZY NA TEMAT RÓŻNORODNOŚCI I ODMIENNOŚCI, JAKIE SPOTKAĆ MOGĄ WŚRÓD SWOICH UCZNIÓW. BĘDZIE ON RÓWNIEŻ ISTOTNYM WSPARCIEM W DIAGNOZIE I PRZECIWDZIAŁANIU TAKIM NEGATYWNYM ZJAWISKOM JAK PRZEMOC I WYKLUCZENIE. TO BARDZO WAŻNE, ŻE POZYCJA TA WYDANA ZOSTAŁA W KRAKOWIE, W KTÓRYM MAMY DO CZYNNIENIA Z DZIEĆMI UCHODźCÓW CZY PRACOWNIKÓW KONTRAKTOWYCH Z INNYCH KRĘGÓW KULTUROWYCH. W TAKICH METROPOLIACH JAK KRAKÓW, NAJSZYBCIEJ ZMIENIA SIĘ TEŻ ŚWIAT NASTOLATKÓW. JESTEŚMY ZASKAKIWANI NOWYMI ZJAWISKAMI, NOWYMI TOŻSAMOŚCIAMI I DEFINICJAMI SIEBIE. POWINNIŚMY JE ZNAĆ.

DR HAB. N. MED. MACIEJ PILECKI, SPECJALISTA PSYCHIATRII I PSYCHIATRII DZIECI I MŁODZIEŻY, SPECJALISTA PSYCHOTERAPII DZIECI I MŁODZIEŻY. KIEROWNIK KLINIKI PSYCHIATRII I PSYCHOTERAPII DZIECI I MŁODZIEŻY KATEDRY PSYCHIATRII UJ CM



TEMATYKA PODRĘCZNIKA

DR HAB. PROF. UMCS JOLANTA PANASIUK
**JESTEM NORMALNY/JESTEM NORMALNA, CZYLI...
NORMA, NORMALNOŚĆ I NEURORÓŻNORODNOŚĆ**

URSZULA MAJCHER-LEGAWIEC
**NARODOWOŚCIĄ DZIECI JEST DZIECIŃSTWO.
O EDUKACJI WIELO-KULTUROWEJ I INTEGRACJI**

^RZYTA CZECHOWSKA
**ZOBACZ, TEŻ TUTAJ JESTEM!
OSOBY Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ
W SZKOLE**

MARIA AMIN
**JA, CZYLI KTO? ORIENTACJA SEKSUALNA
I TOŻSAMOŚĆ PŁCIOWA**

DOROTA KULESZA-TAŁAN
**ZAWSZE JEST CZAS NA DOBRE RZECZY.
BUDOWANIE DOBROSTANU PSYCHICZNEGO**

DR EWA ŻMIJEWSKA
**KTOŚ SŁOWEM ZŁYM ZABIJA.
MOWA NIENAWIŚCI**

STANISŁAW BOBULA
**NIKT NIE ZYSKUJE, WSZYSCY TRACIMY –
PRZEMOC DOMOWA I RÓWIEŚNICZA**

DARIUSZ MARTYNOWICZ
**TERROR W ŻYCIU I W NECIE?
O BULLYINGU I CYBERBULLYINGU**

LIDIA CIEŚLIK
DZIECKO I RODZINA WOBEC PRAWA

REDAKTORKA NACZELNA - URSZULA MAJCHER-LEGAWIEC

NAUCZYCIELKA, EDUKATORKA, TRENERKA. ZAJMUJE SIĘ EDUKACJĄ W WARUNKACH RÓŻNORODNOŚCI KULTUROWEJ I JĘZYKOWEJ, EDUKACJĄ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI ORAZ METODYKĄ NAUCZANIA JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO/DRUGIEGO. JEST AUTORKĄ PODRĘCZNIKÓW DO NAUCZANIA JĘZYKA POLSKIEGO, MATERIAŁÓW DYDAKTYCZNYCH I ARTYKUŁÓW NAUKOWYCH, SZKOLEŃ I WARSZTATÓW DLA NAUCZYCIELEK I NAUCZYCIELI. ZAJMUJE SIĘ ASYSTENTURĄ MIĘDZYKULTUROWĄ W KRAKOWSKICH SZKOŁACH. KRAKOWSKA AMBASADORKA WIELOKULTUROWOŚCI. PREZESKA FUNDACJI WSPIERANIA KULTURY I JĘZYKA POLSKIEGO IM. MIKOŁAJA REJA



DOBRE PRAKTYKI

Sprawdzi się w praktyce...

Gdy mówimy bądź piszemy o osobach z niepełnosprawnościami, zwracajmy się właśnie w ten sposób – osoby z niepełnosprawnościami (osoba z niepełnosprawnością ruchową, osoba z niepełnosprawnością intelektualną), zamiast osoby niepełnosprawne. Ważne jest, aby podkreślać indywidualność, a nie stan fizyczny.

Przykłady języka inkluzywnego w kontekście osób z niepełnosprawnościami:

- zamiast niewidomi – osoby niewidome, osoby niewidzące,
- zamiast niesłyszący – osoby z dysfunkcją słuchu,
- zamiast cierpieć na – osoba z... (np. osoba z epilepsją),
- zamiast autystyk – osoba z autyzmem,
- zamiast osoba psychicznie chora – osoba z doświadczeniem choroby psychicznej, osoba z doświadczeniem zaburzeń zdrowia psychicznego, osoba po doświadczeniu kryzysu psychicznego,
- zamiast osoba skazana na wózek inwalidzki – osoba korzystająca z wózka.

Sprawdzi się w praktyce...

1. Czy w Twojej szkole zatrudniony jest asystent międzykulturowy/asystentka międzykulturowa?
2. Czy realizowana jest pomoc psychologiczno-pedagogiczna także wobec uczniów z doświadczeniem migracji i ich rodzin? Kto ją realizuje i w jakim języku?
3. Czy środowisko przyjmujące (nauczyciel i inni pracownicy szkoły, polscy uczniowie i ich rodzice) zostali przygotowani/są przygotowywani na przyjęcie uczniów z doświadczeniem migracji?
4. Czy jako nauczyciel/nauczycielka czujesz się przygotowany/przygotowana do pracy w wielokulturowym i wielojęzycznym środowisku szkolnym?

Sprawdzi się w praktyce...

- „Wiedziałem/wiedziałam!” – wskazujesz, że kierowałaś/kierowałeś się w tej ocenie stereotypami.
- „Czy jesteś pewny/pewna?” albo „To tylko taka faza – przejdzie ci” – sugerujesz, że uczeń/uczennica nie wiedzą, kim są.
- „Po prostu nie znalazłeś odpowiedniej dziewczyny” – powiedziane do chłopaka, lub „Po prostu nie znalazłaś odpowiedniego chłopaka” – powiedziane do dziewczyny – zakładasz, że wszyscy są lub powinni być heteroseksualni.
- „Nie mów o tym nikomu” – sugerujesz, że coś jest nie tak i że bycie osobą LGBT musi być ukryte. Powiedz raczej: „Dziękuję, że mi o tym mówisz. Porozmawiajmy o tym, jak tolerancyjna jest społeczność w naszej szkole. Być może zechcesz wziąć to pod uwagę przy wybieraniu osób, przed którymi możesz zrobić coming out”.

Ćwiczenie

Narysuj szczęście

Do wykonania ćwiczenia potrzebna Ci będzie czystka kartka (np. z zeszytu przedmiotowego) i coś do rysowania/pisania (długopis, ołówek, kredka, flamaster), a także 10-15 minut aktywności. Jak wyobrażasz sobie szczęście? Daj się ponieść fantazji!

Gdyby nauczyciel/ka chciał/a połączyć aktywność uczniowską z przedmiotem, to może np. wybrać któryś z poniżej zaproponowanych wariantów:

- Wymyśl działanie matematyczne na obliczenie szczęścia.
- W którym okresie historycznym ludzie Twoim zdaniem byli najszczęśliwsi?
- Narysuj wzór chemiczny szczęścia.

WAŻNE POJĘCIA

KAŻDY ROZDZIAŁ OBUDOWANY ZOSTAŁ SZCZEGÓŁOWYM SŁOWNIKIEM WAŻNYCH POJĘĆ I TERMINÓW.

Słownik ważnych terminów i pojęć

Zdrowie – stan kompletnego, fizycznego, mentalnego i socjalnego dobrostanu, a nie tylko brak choroby czy ułomności (definicja WHO – Światowa Organizacja Zdrowia)

Zdrowie psychiczne – dobrostan fizyczny, psychiczny i społeczny człowieka, a także zdolność do rozwoju i samorealizacji (definicja WHO – Światowa Organizacja Zdrowia).

Dobrostan (ang. wellbeing) – subiektywnie postrzegane przez osobę poczucie szczęścia, pomyślności, zadowolenie ze stanu życia.

Rezyliencja – umiejętność lub proces dostosowywania się człowieka do zmieniających się warunków, adaptacja do

otoczenia, uodpornianie się, plastyczność umysłu, zdolność do odzyskiwania utraconych lub osłabionych sił i odporność na działanie szkodliwych czynników.

Samoregulacja – sposób, w jaki autonomiczny układ nerwowy reaguje na stres (uruchamiając procesy metaboliczne zużywające energię), a następnie poprzez kompensację dąży do odzyskania równowagi.

Podejście Skoncentrowane na Rozwiązaniach – (Solution-Focused Approach – SFA) jest metodą pracy (nurtem terapeutycznym, modalnością terapeutyczną) z osobą/klientem polegającą na poszukiwaniu opcji rozwiązań dla sytuacji problemowych (w zasadzie niezależnie od natury samego problemu), bez konieczności odwoływania się do analizy przyczyn danego problemu, jego natury i podłoża.

PUBLIKACJA TO DOPIERO POCZĄTEK

PUBLIKACJA ZAWIERA SZCZEGÓŁOWĄ
BIBLIOGRAFIĘ I POMOCNE LINKI DO
PUBLIKACJI, KTÓRE POZWALAJĄ POGŁĘBIĆ
WIEDZĘ, INSPIRACJE DYDAKTYCZNE I ŹRÓDŁA
WARTO UWAGI.

Polecane publikacje (do pobrania bezpłatnie):

Poradnik dla nauczycieli. Rola pracowników oświaty w promocji zdrowia psychicznego i w zapobieganiu zachowaniom autodestruktywnym u młodzieży (Krzysztof Szwejca, Piotr Kasprzak, Magdalena Serafin, Tomasz Wojciechowski), https://backend.zwjz.pl/media/attachments/Poradnik_dla_nauczycieli.pdf.

Jak rozmawiać z rodzicem ucznia w kryzysie (Lucyna Kicińska, Joanna Palma) https://backend.zwjz.pl/media/attachments/Poradnik3_Jak_rozmawia%C4%87_z_rodzicem_ucznia_w_kryzysie__poradnik_dla_nauczycieli_kor.pdf.

Wsparcie rówieśnicze (Lucyna Kicińska, Joanna Palma, Laura Adamkiewicz) https://backend.zwjz.pl/media/attachments/wsparcie_r%C3%B3wie%C5%9Bnicze_5DN0JYd.pdf.

Pierwsza pomoc emocjonalna (Lucyna Kicińska, Joanna Palma) https://backend.zwjz.pl/media/attachments/Pierwsza_pomoc_emocjonalna.pdf zawiera wskazówki dotyczące podejmowania przez dorosłych różnorodnych interwencji wobec dzieci i nastolatków w kryzysie emocjonalnym. Opisywane w poradniku zagadnienia obejmują wiedzę, jak rozpoznać kryzys emocjonalny u młodej osoby, jak się z nią komunikować oraz jak budować pozytywne relacje. Atutem poradnika jest jego praktyczny wymiar pozwalający na natychmiastowe zastosowanie wskazówek podczas codziennego kontaktu z dziećmi i młodzieżą.

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę (<https://fdds.pl>) – organizacja pozarządowa, która kompleksowo zajmuje się problematyką przemocy i wykorzystywania seksualnego dzieci. Fundacja oferuje np.:

Telefon Zaufania 116 111 – telefon zaufania dla dzieci i młodzieży udziela wsparcia dzieciom i młodzieży do 18 r.ż. Telefon jest anonimowy i bezpłatny, działa 7 dni w tygodniu, 24 godziny na dobę. Dzieci mogą porozmawiać z nami o wszystkim: o przyjaźni, miłości, dojrzewaniu, kontaktach z rodzicami, rodzeństwem, problemach w szkole czy emocjach, których doświadczają. Gdy czują się dyskryminowane, kiedy doświadczają przemocy lub są jej świadkiem.

Telefon dla rodziców i nauczycieli w sprawie bezpieczeństwa dzieci 800 100 100 – udzielanie wsparcia i informacji rodzicom i nauczycielom w zakresie przeciwdziałania i pomocy dzieciom przeżywającym kłopoty i trudności wynikające z problemów i zachowań ryzykownych takich jak: agresja i przemoc w szkole, cyberprzemoc i zagrożenia związane z nowymi technologiami, wykorzystywanie seksualne, kontakt z substancjami psychoaktywnymi, uzależnienia, depresja, myśli samobójcze, zaburzenia odżywiania.

W **Centrum Pomocy Dzieciom** przygotowuje się dzieci i ich niekrzywdzących opiekunów do udziału w procedurach karnych – szczegółowo informuje, co i gdzie będzie się działo, z kim dziecko się spotka i w jakim celu. Informacje przekazywane dziecku są dostosowane do jego możliwości rozwojowych, ze szczególnym uwzględnieniem przysługujących mu praw.

Fundacja SYNAPSIS (<https://synapsis.org.pl>) – profesjonalna pomoc dzieciom i dorosłym osobom z autyzmem i ich rodzinom oraz wypracowywanie systemowych rozwiązań, które poprawią jakość ich życia.

Fundacja ITAKA (<https://www.itaka.org.pl>) – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych powstała w 1999 roku. ITAKA jest jedyną organizacją pozarządową w Polsce, która całościowo zajmuje się problemem zaginięcia.

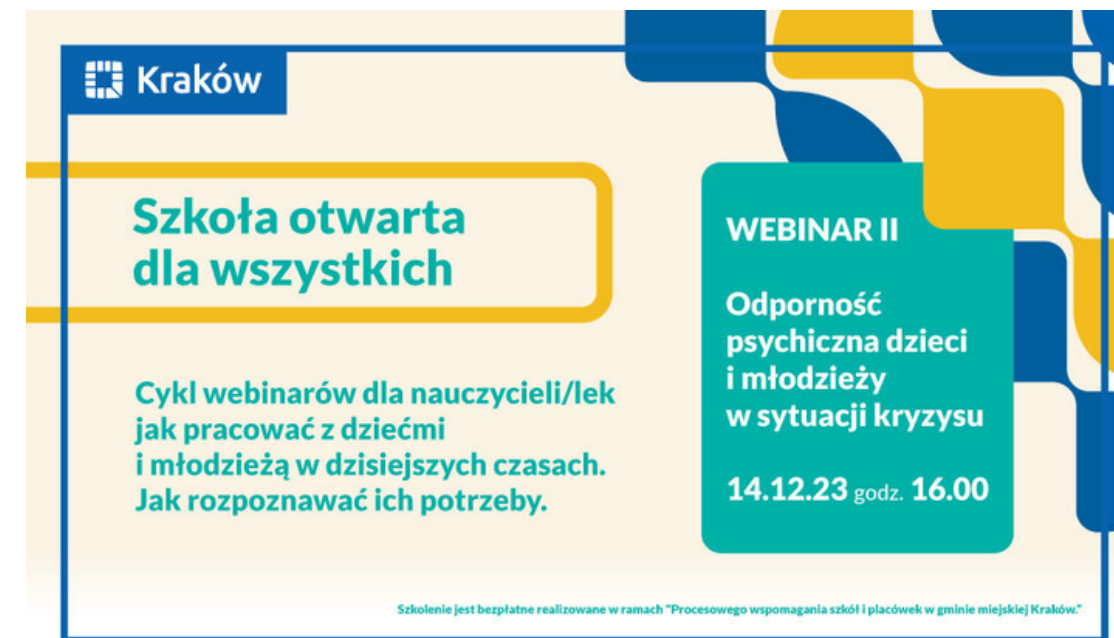
Fundacja Rak`n`Roll (<https://www.raknroll.pl>) zmienia schematy myślenia o chorobie nowotworowej i działa na rzecz poprawy jakości życia chorych na raka.

Fundacja Dbam o mój zasięg (<https://dbamomojzasieg.pl>) zajmuje się edukacją społeczeństwa na temat cyfrowej higieny i profilaktyki e-uzależnień wśród dzieci, młodzieży i dorosłych. Uczy odpowiedzialnego

SZKOŁA OTWARTA DLA WSZYSTKICH

CYKL SPOTKAŃ O EDUKACI RÓWNOSCIOWEJ, PRACY Z UCZNIEM,
PRZESTRZEŃ DO ROZMOWY Z EKSPERTAMI I W GRONIE NAUCZYCIELI/LEK.

WSPÓŁORGANIZATORAMI WEBINARU SĄ WYDZIAŁ EDUKACJI WE
WSPÓŁPRACY Z WYDZIAŁEM POLITYKI SPOŁECZNEJ I ZDROWIA ORAZ
SPECJALISTYCZNA PORADNIA PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNA DLA
DZIECI Z NIEPOWODZENIAMI EDUKACYJNYMI I PORADNIA
PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNA NR 3. REALIZATOREM SZKOLEŃ
ONLINE JEST NIEPUBLICZNA PLACÓWKA DOSKONALENIA NAUCZYCIELI
INSTYTUT NAUKI LEKTIKON.



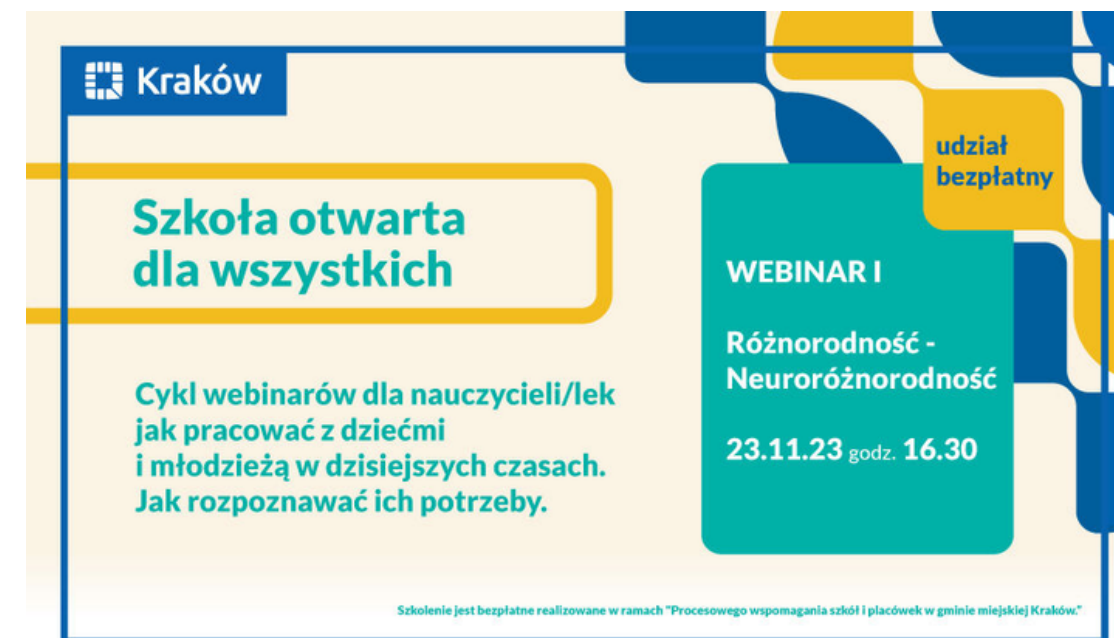
Kraków

Szkoła otwarta dla wszystkich

Cykl webinarów dla nauczycieli/lek jak pracować z dziećmi i młodzieżą w dzisiejszych czasach. Jak rozpoznawać ich potrzeby.

WEBINAR II
Odporność psychiczna dzieci i młodzieży w sytuacji kryzysu
14.12.23 godz. 16.00

Szkolenie jest bezpłatne realizowane w ramach "Procesowego wspomagania szkół i placówek w gminie miejskiej Kraków."



Kraków

Szkoła otwarta dla wszystkich

Cykl webinarów dla nauczycieli/lek jak pracować z dziećmi i młodzieżą w dzisiejszych czasach. Jak rozpoznawać ich potrzeby.

WEBINAR I
Różnorodność - Neuroróżnorodność
23.11.23 godz. 16.30

udział bezpłatny

Szkolenie jest bezpłatne realizowane w ramach "Procesowego wspomagania szkół i placówek w gminie miejskiej Kraków."



ZASADY UDZIELANIA DOFINANSOWANIA NAUCZYCIELOM ZATRUDNIONYM W SZKOŁACH I PLACÓWKACH PROWADZONYCH PRZEZ GMINĘ MIEJSKĄ KRAKÓW DO OPŁAT ZA KSZTAŁCENIE POBIERANYCH PRZEZ UCZELNIE LUB PLACÓWKI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO ORAZ TRYB POWOŁANIA I DZIAŁANIA KOMISJI DS. PRYZNAWANIA WW. DOFINANSOWAŃ.

- 7) udzielaniem uczniom/dzieciom specjalistycznej pomocy psychologiczno – pedagogicznej (m.in. logopedia, socjoterapia, terapia pedagogiczna, gimnastyka korekcyjna, psychoterapia, terapia integracji sensorycznej);
- 8) technikami nauczania i uczenia się oraz metodami motywowania do nauki (m.in. mnemotechniki, techniki szybkiego czytania);
- 9) doradztwem zawodowym;
- 10) wychowaniem przedszkolnym i edukacją wczesnoszkolną;
- 11) prowadzeniem dodatkowych zajęć rozwijających zainteresowania, uzdolnienia uczniów/dzieci (m.in. rytmika, plastyka, taniec, joga, pilates, karate, softball, gimnastyka artystyczna);
- 12) stosowaniem w nauczaniu narzędzi informatycznych, w tym e-learningu;
- 13) technikami programowania, kodowania;
- 14) administracją bezpieczeństwa informacji;
- 15) kształceniem zawodowym (w tym kwalifikacji w zakresie języka obcego ukierunkowanego zawodowo - branżowego);
- 16) szkoleniem branżowym dla nauczycieli wynikającym z art. 70c Karty nauczyciela;
- 17) edukacją dla bezpieczeństwa, edukacją obronną;
- 18) etyką;
- 19) diagnozą rozpoznawania uzdolnień matematycznych u dzieci, wspomaganie ich w rozwoju umysłowym i prowadzenia edukacji matematycznej w przedszkolu i klasach I-III szkoły podstawowej;
- 20) edukacją przyrodniczą i matematyczną w szkołach ponadpodstawowych;
- 21) edukacją wielokulturową i międzykulturową;
- 22) edukacją włączającą;
- 23) edukacją ekologiczną;
- 24) edukacją i wspomaganie uczniów ze spektrum autyzmu, zespołem Aspergera;
- 25) edukacją równościową i antydyskryminacyjną;
- 26) nauczaniem języka łacińskiego na etapie szkoły podstawowej i ponadpodstawowej.

EDUKACJA HERSTORYCZNA, CZYLI O BRAKUJĄCEJ POŁOWIE DZIEJÓW



Agnieszka Jankowiak-Maik o scenariuszach lekcji herstorycznych



MATERIAŁY EDUKACYJNE MOŻNA
ZNALEŹĆ NA STRONIE:
WWW.ROWNOSC.KRAKOW.PL



DZIĘKUJĘ

NINA GABRYŚ- JANOWSKA
NINA.GABRYS@UM.KRAKOW.PL
793038009